

„Mácha měl na tváři skutečně lehký úsměv, v srdci hluboký žal,“ tvrdí Milan Knobloch

18.12.2016

✘ Akademická sochař, medailér a čestný občan Prahy 3 Milan Knobloch oslavil již 95. narozeniny. Uznávaný výtvarník vytvořil stovky děl, které vzdávají hold klasikům české literatury, hudebním skladatelům a dalším významným osobnostem. Tvůrce pomníku Bohuslava Martinů a jeho posmrtné masky, busty K. H. Máchy, portrétních medailí Jiřího Trnky nebo Bedřicha Smetany zavzpomínal i na Škroupovo náměstí, kde žije již před devadesát let.

Jak dlouho žijete na Škroupově náměstí?

Už přes devadesát let. Pamatuji tady palmy, které byly uprostřed náměstí v parku. Byly vysoké až 12 metrů. Za druhé světové války se ale Němci přestali o skleníky starat. Škoda. Pro náměstí připravuji pamětní desku prezidentovi Václavu Havlovi, která připomene demonstraci v roce 1988. Medaili věnuji zdarma. Jen ještě nevím, na kterém místě by mohla být. Bojím se, aby ji nepoškodili sprejeři.

Byly i jiné návrhy, nebo jen pamětní deska?

Uvažovalo se o pylonu, ale to by byla investice okolo milionu korun. Myslím, že není třeba zdůrazňovat siláckými prostředky vítězství nad komunismem. O tom tahle revoluce nebyla. Demonstrace na Škroupově náměstí bylo vlastně první povolené setkání odpůrců režimu.

Byl jste účastníkem demonstrace?

Já tu zrovna nebyl. Zním ji z filmových záznamů a fotografií.

Jak jste se seznámil s Václavem Havlem?

Pracoval jsem na jeho portrétu, který sám schvaloval. Setkání málem ani neproběhlo. Měl naplánovanou schůzku s kongresmany, s velvyslankyní USA, ministrem kultury, předsedou vlády. Letadlo však mělo velké zpoždění, vzkázal jim, aby jeli přímo na Hrádečku. Bylo pro mě velkou ctí, že se místo setkání zúčastnil odhalení pomníku Bohuslava Martinů v Poličce, který jsem vytvořil. Byla to první návštěva pana prezidenta v tomto kraji. Přišlo tisíce lidí.

Na kontě máte mnoho děl - medaile, mince, plastiky, posmrtné masky i velkolepé sochy. Kterého díla si ceníte nejvíce vy osobně?

Pomníku Bohuslava Martinů v Poličce. Pracoval jsem na něm několik let. Potíž byla v tom, že Sacherovi, kteří vlastnili hrob Bohuslava Martinů, odmítali vydat jeho ostatky ze Švýcarska do komunistického Československa. Ministr kultury Milan Klusák tomu příliš nevěřil, že se dohoda opravdu uskuteční. Nakonec ale ustoupili rozhodnutí paní Charlotty Martinů nechat jej pohřbít v Poličce. Z padesáti výtvarníků jsem vyhrál soutěž na vytvoření náhrobku. Komunisti byli ale proti tomu, aby tam byl kříž. Vymyslel jsem proto tam hudební motiv s veršem z jeho nejslavnější skladby *Otvírání studánek*. Byla vytvořena velká náhrobní deska ve spolupráci s V. Rybákem. Je považována za nejlepší funerální náhrobek ve střední Evropě.

Snímal jste posmrtnou masku hudebnímu skladateli Bohuslavu Martinů, přestože byl téměř dvacet let po smrti. Jak to bylo vůbec možné?

Bohuslav Martinů byl vysoký člověk. Dirigent Sacher mu vytvořil ve Švýcarsku geniální hrobku, ve které byl skladatel obsypán říčním pískem. Byla to i ochrana proti vlhkosti a další opatření, která uchovala tělo ve výborném stavu. Když jsme rakev otevřeli, vyděsila nás růžová tvář Martinů. Mě i profesora Emanuela Vlčka, našeho nejlepšího antropologa. Jeho manželka paní Charlotta mu do rakve dala totiž živé květiny, které to způsobily. Několik let jsem z toho ani nemohl spát - vždyť Martinů je opravdu pojem - a já se ho dotýkal po tolika letech, co zemřel. Byly vidět i žíly na jeho krku, které byly pružné, objevila se i krev, když se s tělem pohnulo. Měl nepříznivě natočenou hlavu, kterou jsem musel upravit, abychom masku mohli sejmut. Kolega mě jistil, kdyby se mi náhodou udělalo špatně. Ale to nebylo nutné.

Vaše busta K. H. Máchy se nejvíce přibližuje skutečné podobě klasika české poezie. Jak práce na tomto díle probíhala?

Busta vznikla na základě rekonstrukce podoby K. H. Máchy podle jeho lebky. Když probíhala Máchova výstava v Národním muzeu, dodnes si pamatuji, jak se někteří rozčilovali: Tohle že je ten tajuplný Máchů? Lamač ženských srdcí? Kde jsou jeho ohnivé oči? Na tváři lehký úsměv, v srdci hluboký žal. Ale jinak je jeho podoba věrná nejvíc, jak může být. Tenkrát mě udivili v muzeu, když na jedné z pozvánek na výstavu byl Máchů vyobrazen jako proplešatělý, obtloustlý, zrzavý čtyřicátník.

Exhumovali jste ostatky K. H. Máchy?

Ano. Hrobník si pamatoval i jeho druhý pohřeb na Vyšehradě. Věděl, že na jeho lebce jsou viditelné stopy po úrazu, který vznikl, když se malý Máchů zřítíl při opravě z kostela, kde tehdy s rodiči bydlel. Ze zranění měl památku - jizvu na pravé straně lebky, která vysvětluje ten jeho „lehký“ úsměv, který si nesl po celý svůj život.

Dalším významným básníkem a dramatikem je ve vašem životě William Shakespeare. Pro mnohé je stejně tajemnou osobností jako K. H. Máchů.

Jeho podoba je vyobrazena různě - jak si ji lidé idealizují. Strýce od piva, s perem v ruce, jako básníka spjatého s krajinou a podobně. Já jsem vytvořil asi padesát portrétů, medailí, některé mají až démonický nádech. Jsou ceněné i proto, že vyjadřují celou tu danou dobu. Aspoň tak o tom napsali v Encyklopedii Britannica.

Jak jste se vůbec dostal k medailím?

Tenhle obor úzce souvisí s povoláním, co dělám. Komunisty strašně dráždil Jiří Trnka. Tenkrát Francie vypsal soutěž na jeho medaili, kterou jsem vyhrál. Přišli za mnou z STB a ptali se mě, jaké jsou moje zahraniční styky. Já na to, že žádné nejsou. A oni že je to divné, když mi tam vyšla medaile a jak jsem ji

tam prý dostal. Já na to, že já ji nikam neposílal do Paříže, to Svaz výtvarných umělců. Brali ji totiž jako jinotaj k plakátu „Zachvátí-li tě, zahyneš“, protože mu byla trochu podobná. Mě to vůbec nenapadlo. Za nějakou dobu jsem tam odjel na stipendium. Pro několik organizací jsem nakupoval medaile. Když jsem tam jel, stála ta moje 350 franků, při odjezdu se cena vyšplhala na 2.000 franků.

Milan Knobloch (nar. 1921) je český sochař a medailér. Je řazen k nejvýznamnějším zakladatelům české medailérské školy. Autorovo celoživotní dílo je velmi rozsáhlé, obsahuje na 400 položek. Jeho umělecká díla jsou zastoupena např. v Národní galerii v Praze, Galerii hl. města Prahy, Národním muzeu v Praze, Galerii Lyry Pragensis, Muzeu mincí a medailí v Kremnici, Britském muzeu v Londýně, Muzeu Pařížské mincovny, Státním muzeu v Berlíně, Uměleckoprůmyslovém muzeu ve Vídni, Petrohradské Ermitáži či v Uměleckých sbírkách v Drážďanech. Oceňovány jsou zejména medaile s portréty Karla IV, Jiřího Trnky, Václava Hollara, Johannese Keplera, Mikuláše Koperníka a Marie Curie-Sklodovské, Wolfganga Amadea Mozarta, Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Boženy Němcové. Velkého ohlasu se dočkala portrétní medaile Williama Shakespeara, která byla uložena ve Shakespeareově muzeu ve Stratfordu a byla zároveň reprodukována v Encyklopedie Britannica. Mimo medailérství se věnuje i tvorbě památníků, pamětních desek a bust, kterých vytvořil také úctyhodné množství. Z významných postav naší historie ve výčtu figurují např. Alfons Mucha, Antonín Dvořák, Antonín Slavíček, Bohuslav Martinů, Eduard Beneš, František Křížík, František Palacký, Jan Amos Komenský, Jan Masaryk, Jindřich Honzl, Johannes Kepler, Karla Hynka Máchy, Matyáš Bernard Braun, Nikola Tesla, Otokar Březina, Tomáš Garrigue Masaryk, Václav Vilém Štech, Václav Hollar a Vojta Náprstek, Adolf Born a mnoho dalších. Jak autor říká: „**Mince a medaile jsou pro lidstvo paměť historie vepsané do kovu.**“

Text: Martin Hošna